

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

МАСТЕР РАД

**ТЕМА: УГОВОР О ОСТАВИ (*DEPOSITUM*) У РИМСКОМ
И САВРЕМЕНОМ ПРАВУ**

Кандидат:

Тања Бокић

(број досијеа: М 022/11)

Ментор:

Доц. др Марија Игњатовић

Ниш, мај 2014.

САДРЖАЈ

УВОД

1. 1. Опште напомене.....	3
1.2. Предмет, циљ и хипотеза истраживања.....	4
1.3. Методе истраживања.....	6
2. <i>DEPOSITUM</i> КАО ИНСТИТУТ РИМСКОГ ПРАВА.....	8
2.1. Зачеци <i>depositum</i> у Старом веку.....	8
2.2. Карактеристике римског <i>depositum</i> у различитим периодима развоја римске државе и права.....	13
2.2.1. <i>Depositum</i> у старом римском праву.....	13
2.2.2. <i>Depositum</i> у римском класичном праву.....	14
2.2.3. <i>Depositum</i> у римском посткласичном праву.....	20
3. РИМСКИ <i>DEPOSITUM</i> У КОДИФИКАЦИЈАМА У НОВОМ ВЕКУ.....	27
3.1. Француски грађански законик.....	27
3.2. Аустријски грађански законик.....	33
3.3. Српски грађански законик.....	36
3.4. Немачки грађански законик.....	38
4. УГОВОР О ОСТАВИ У САВРЕМЕНОМ ПРАВУ.....	41
4.1. Појам правна природа и основне карактеристике уговора о остави.....	41
4.2. Елементи уговора.....	43
4.3. Права и обавезе субјеката и њихови међусобни односи.....	46
4.4. Облици савремених депозита.....	48
4.5. Уговор остави у закону Републике Србије.....	51
Закључак.....	52
Литература	

1.1. Опште напомене

Римски уговор о остави значајан је за проучавање са више различитих аспеката. Заједно са осталим римским реалним уговорима, са изузетком зајма, *depositum* је уговор који је у тесној вези са *bona fidei* начелом. Тако се може рећи да овај уговор заузима посебно место у читавом спектру регулисања имовинских односа.

За разлику од римског *depositum*, савремени уговор о остави више се сматра консезуалним него реалним. Из данашње перспективе, нужно је успоставити везу између савременог уговора о остави и института *depositum*, који се јавља у различитим периодима развоја римске државе и права. Као институт, његово развијање се наставља и у средњем веку, а нарочит значај добија у доба зачетка капитализма.

На основу уговора о остави, обавезује се оставопримац да прими покретну ствар од оставодавца, чува је уз накнаду или бесплатно, и врати када је овај буде затражио.

На основу оваквог уговора, оставопримац стиче само државину ствари, за разлику од уговора о продаји, размени или остави који су основ за стицање права својине. Такође, оставопримац нема право да ствар употребљава, без обзира на то да ли је са накнадом или без накнаде. Предмет овог уговора могу бити само покретне ствари. Неке од основних карактеристика уговора о остави су:

- а) да је уговор консензуалан (закључује се простом сагласношћу воља о битним састојцима уговора, не захтева писану форму као битан састојак контракта);
- б) спада у именоване уговоре (регулисан члановима 712-729 Закона о облигационим односима Републике Србије);
- ц) једнострано (када стране нису уговориле накнаду оставопримцу) или двострано обавезан (када је накнада уговорена);
- д) да је уговор теретан или добротин (остава је теретна ако је уговорена накнада за чување, а добротин уколико није уговорена);
- е) да је каузалан (очигледност правног основа због кога се стране обавезују);
- ф) да је уговор дуготрајан и са споразумно одређеном садржином (закључује се после преговарања, мада може бити закључен и по приступу).

1.2. Предмет, циљ и хипотеза истраживања

Предмет овог истраживања јесте проучавање историјског развоја – од римског до савременог права- римског института *depositum* као и његових основних карактеристика. Како би овај институт римског права био што темељније сагледан, неопходно је спровести свеобухватну и темељну анализу почевши од његовог настанка у древним цивилизацијама и његову правну регулацију у римском праву (сагледавајући сва три периода развоја римског права- предкласични, класични и подкласични). Даља анализа развоја института *depositum* обухвата средњи век, затим грађанске законике и коначно, савремено право.

Што се историјског аспекта тиче, односно зачетака института *depositum*, они се јављају много раније пре римског права у древној Месопотамији у одредбама Хамурабијевог законика везаних за складиштење и чување жита. Уговор о остави предвиђа чување туђих ствари, захтева писмену форму и присуство сведока, док се утајење поверене имовине (жита) надокнађује двоструко. Данас најчешће подразумева улагање новчаних средстава на рачун банака или штедионица, а депозит, у виду драгоцености, може да се преда на чување правном или физичком лицу.

Поверовање ствари другоме на чување је пракса позната старим Римљанима још пре Закона о XII таблица. Закон је прописивао казну *in duplum* за онога ко не врати ствар примљену на чување. Међутим, у то доба Римљани нису поверовање ствари на чување сматрали контрактом, него су невраћене ствари примљене на чување сматрали крађом.

У средњем веку, институт *depositum* карактерише доследно поштовање тековина римског права али у исто време указује и на нове тенденције прилагођавања новонасталом времену.

Са развојем грађанског друштва, настају и први грађански законици у чијим оквирима, у делу регулисања облигационих односа своје место добија и *depositum*.

Из горе наведеног могуће је закључити који су то основни, а који остали циљеви. Основни циљ истраживања јесте утврђивање развојних карактеристика уговора о остави у римском праву, као и утврђивање утицаја који он има у погледу дефинисања, правне природе, елемената, субјеката и правне заштите уговора о остави у савременом облигационом систему и утврђивање могућности за даљи развој и примену.

Поред горе наведеног основног циља, остали циљеви се могу дефинисати на следећи начин : потреба да се хронолошки утврди историјска слика развоја овог института у свим фазама његовог развоја и потреба да се сагледа место, време и услови под којима се он даље развијао у праву савременог доба.

Управо из овог следи нужност да се спроведе анализа овог института почевши од римског права, грађанских законика па све до законских решења понуђених у савременом праву.

На основу горе наведене хипотезе која указује на чињеницу да је утицај римског института *depositum* у великој мери допринео развоју савременог појма *depositum* лако се закључује да значај теме је у великој мери дефинисан у самој хипотези. Из овога произилази да је римски *depositum* заправо полазно одредиште за дефинисање уговора о остави са којим се сусрећемо у савременом правном систему.

1.3. Методе истраживања

Како би се истражили основни, али и други циљеви, у овом раду ће се користити одговарајуће основне и посебне научно-истраживачке методе. Сам процес прикупљања информација и података кључних за анализу појма *depositum* је веома комплексан и стога је, истраживање института *depositum* подељено на два дела.

У првом делу истраживања које се још и назива аналитичко, анализира се природа и развитак појма *depositum* у римском, средњовековном праву и грађанским законцима. Историјски метод баш као и синхронистички ће бити коришћени у

сврху сакупљања података из различитих временских периода, при чему ће примарни и секундарни извори, односно правни акти и документа, у којима се овај институт римског права третира, бити од пресудног значаја.

Како би се предмет овог истраживања што детаљније проучио, поред историјског метода у другом делу истраживања биће коришћен и нормативно компаративни метод како би појам *depositum* био што боље објашњен.

Индуктивна и дедуктивна метода јесу два допунска начина за интерпретацију података од релевантног значаја за *depositum* као уговора у римском праву и анализу његових облика у савременим правним системима.

Користећи горе наведене методе, биће потврђена основна хипотеза постављена на почетку да је утицај римског института *depositum* у великој мери допринео развоју савременог појма *depositum*.

2. *DEPOSITUM* КАО ИНСТИТУТ РИМСКОГ ПРАВА

2.1. Зачеци *depositum* у Старом веку

У законцима древне Месопотамије¹, у одредбама Билаламовог² и Хамурабијевог³ законика срећу се први појмови везани за *depositum*.

Ово би заправо значило да зачеци, тј. корени појма *depositum* сежу многу раније од римског права.

Управо ту започиње процес формирања развијеног и детаљно правно регулисаног *depositum*.

---

¹ Višić, M. : *Zakonicí drevne Mesopotamije*, Svijetlost, Sarajevo, 1989.

² *Ibidem* Билаламов Законик је донет у периоду од 2000 – 1760 године пре н.е. Писан је академским језиком на двама плочицама које се налазе у ирачком музеју старина у Багдаду.

³ Опширније: Николић, Д. : *Законски текстови старог и средњег века*, ГИП Бона Фидес, ДОО, Ниш, 2002. стр. 7.

Хамурабијев законик донет је у периоду од 1793 – 1750 године пре н.е. Написан је клинастим писмом на акадском језику. Садржи примесе старог обичајног права, неке норме ранијих сумерских правних зборника и одредбе новог законодавства. Обухвата стварно, облигационо, брачно, породично, наследно, кривично и процесно право.

2.1.1. Билаламов законик

Као што му само име говори, Билалама, мирољубиви владар града-државе Ешнуне створио је овај законик у периоду 2000 – 1760 године пре н.е.⁴

За разматрање појма *depositum* интересантна је следећа одредба овог законика:

36.) „ Ако човек од своје имовине да нешто на чување... и ако дата имовина нестане, оставопримац ће , без обзира што је рушењем уништен део куће или провалом кроз прозор извршен упад у исту, оставиоцу надокнадити његову имовину.”⁵

Из ове јединствене одредбе Билаламовог законика која се *depositum* тиче, може се утврдити на који начин се одређивала одговорност оставиопримаоца. То ће касније важити и у сличним одредбама Хамурабијевог законика.

---

⁴ Višić, M. : Zakonici drevne Mesopotamije, Svijetlost, Sarajevo, 1989.

⁵ Ibidem

2.1.2. Хамурабијев законик

Хамурабијев законик донесен је у периоду 1792 – 1750 г. п.н.е., од стране једанаестог владара прве старовавилонске династије – Хамурабија. Текст законика састоји се од увода, закона и завршног дела. У уводу Хамураби каже да су га бог мудрости Еа са својим сином Белом, односно Мардуком послали на земљи да успостави ред и закон.⁶

У законнику се налази доста одредби у вези са ***depositum***:

120.) „ Ако је неко своје жито сместио на чување у кућу другог, и у гомили жита наступи штета, или сопственик куће отвори житницу и узме жито, или у опште спори да је жито код њега смештено, сопственик жита пред богом ће тражити своје жито, и сопственик куће двоструко ће жито, које је узео, вратити његовом сопственику. ”⁷

Из овога се може закључити колику одговорност је сносио оставиопримац и да је као неку врсту казне морао да плати двоструку надокнаду. Оваква двострука надокнада се касније јавља у римском институу ***depositum***.

Хамурабијев законик је на јасан и прецизан начин дефинисао форму за закључење уговора о остави, стране, начин закључења и санкције, ***in duplum***” за оставиопримца који несавесно поступа.

Значај Хамурабијевог законика заиста је велики нарочито имајући у виду једногласан став историјско-правних наука о његовом утицају на старогрчке законе а самим тим и на Закон дванаест таблица.

---

⁶ Ibidem

⁷ Николић.Д.: Законски текстови старог и средњег века, ГИП Бона Фидес, ДОО, Ниш, 2002. стр. 25.

2.1.3. Законодавство Старе Грчке

Није познато како су стари Грци схватили појам облигационих односа, као ни да ли су, и у којој мери су теоријски разликовали поједине врсте уговора, или облигације настале уговорним или вануговорним путем.⁸

Један од најприсутнијих уговора (сличан реалном уговору у римском праву) био је зајам који се јављао у два облика: пријатељски или бескаматни зајам (*eranos*) и онај који се давао уз камату тзв. *tokos*.⁹ Такође је интересантан и поморски зајам за који је важило правило да се позајмљени износ не враћа у случају бродолома или неуспеха трговинског подухвата.¹⁰

Сасвим извесно се може тврдити да је атински *depositum* имао сличну концепцију као и зајам. За његово што боље разумевање потребно је размотрити тужбу *dike blabes*, која је била на располагању свакоме ко тражи враћање ствари дате на чување, која се због одређене правне чинидбе није налазила у рукама власника¹¹.

Када је о *depositum* реч, ова тужба се узимала у обзир и када оставопримац поступа несавесно.

---

⁸ Nikolić, D. : Fragmenti pravne istorije, Pravni fakultet, Niš, 1997, str.104.

Код Аристотела разликују се две врсте обавеза: оне које настају слободном вољом - *sinlagmata hekusia* и оне принудне који настају мимо воље странака - *sinlagmata akusia*. У прву групу се сврставају уговорне облигације а у другу – све обавезе накнаде штете проузроковане разноврсним деликтима.

⁹ Nikolić, D. : Fragmenti pravne istorije, Gradina, Niš, 1995.

¹⁰ Ibidem

¹¹ Детаљније: Наумовски, Г. „, Договорот за депозит во римското и во савременото право" (Докторска дисертација, Универзитет Јустинијан Први, Скопје, 2007 .), стр.20.

У својој књизи „Фрагменти правне историје” проф. Николић потврђује постојање *depositum* у Атинском праву, наводећи да је то специфични облик *depositum* и полагања сопственог новца у банку, с тим што оставопримац има право да га користи али и врати исту суму по истеку договореног периода.¹² Овај податак је јако користан нарочито у погледу компарације са римским институтом *depositum irregulare*.

Оваква двојна концепција појма *depositum* је служила као основа за његов даљи развој кроз историју.

---

¹² Nikolić, D. : Fragmenti pravne istorije, Gradina , Niš, 1995.

2.2. Карактеристике римског *depositum* у различитим периодима развоја римске државе и права

За разумевање појма *depositum*, неопходно је проучити све периоде развоја римске државе и права а то су : старо римско право (*ius civile*), класично право и посткласично право.

2.2.1. *Depositum* у старом римском праву

Анализу појма *depositum* у старом римском праву¹³ неопходно је посматрати у контексту друштвено-економских односа римске државе у периоду ране републике. Управо се у овом периоду јављају прва конкретна и систематска решења за регулисање приватно правних односа. Овај историјски период у развоју римске државе карактеришу тешки сталешки сукоби између патриција и плебејаца, који исходују „новим” римским законом – Законом XII таблица (*Lex XII Tabularum*).

---

¹³ Детаљније: Наумовски, Г. ., „Договорот за депозит во римското и во савременото право" (Докторска дисертација, Универзитет Јустинијан први, Скопје, 2007 .) ,стр. 23.

У Закону XII таблица, појам *depositum* се спомиње у VIII таблци:

„Из уговора о остави Закон XII таблица давао је тужбу на двоструку вредност.“¹⁴

Овако дефинисан појам *depositum* заузима веома значајно место у систему правне заштите.

2.2.2. Појам *depositum* у класичном римском праву

У периоду класичног римског права¹⁵, *depositum* представља реалан контракт *bonae fidei*, којим једна страна (депонент или оставилац) поверава другој страни (депозитару или оставиопримаоцу) било какву покретну на чување, при чему се та друга страна обавезује да ту дату ствар бесплатно чува и на захтев депонента, по истеку рока, врати.

Према класичном схватању , проста сагласност воља о битним деловима није довољна за настанак уговора, већ она ствара само предуговор о остави , чије закључење тек треба да уследи предајом ствари оставопримаоцу.¹⁶

---

¹⁴ Николић, Д. : Законски текстови старог и средњег века, ГИП Бона Фидес, ДОО, Ниш, 2002. стр. 81.

¹⁵ Nikolić, D. : Fragmenti pravne istorije, Gradina , Niš, 1995.стр.129.

Из пребогате ризнице златног века римске историје, наука римског права већ вековима црпи надахнуће и материјале за своја истраживања, будући да су управо током Принципата установе римског права добиле свој класичан облик.

¹⁶ Stanojević, O. : Rimsko pravo, Beograd, 1987. str.365.

У римском праву *depositum* је био добротин уговор и депозитар није могао да тражи награду за свој труд и као такав није служио нити као основ за стицање својине, тј. права располагања истом нити као основ за употребу туђе ствари.

Depositum се закључује ако неко нема где да смести своје ствари (замоли пријатеља да стави вино у свој подрум, жито у складиште), ако неко одлази на пут. Посебна врста оставе јавила се у време грађанских ратова када су људи бежали главом без обзира и поверавали своје ствари на чување док се не врате.

Depositum је двострани неједнаки уговор (*contractus bilateralis inaequalis*)¹⁷, заснован на *bonae fidei*¹⁸ путем кога једна страна (депонент) даје неком другом на бесплатно чување неку ствар, а тај (депозитар) је дужан да по истеку рока или на захтев депонента дату ствар врати.

Договор о чувању, сам по себи, није имао правне последице као и код осталих реалних контракта јер је био *pactum de contrahendo* (неформални и необавезни споразум о будућем уговору)¹⁹.

Предаја ствари је најбитнији моменат за настајање уговора, јер управо тада почињу да важе права и обавезе депонента и депозитара. Права и обавезе из уговора ступају на снагу тек када депонент преда ствар на чување.

Предмет уговора је покретна ствар (*res mobiles*) док непокретне ствари (*res immobiles*), нису могле да буду предмет овог уговора.

---

¹⁷ В.Еиснер, М.Хорват, Римско право, Накладни завод Хрватске, Загреб 1948. стр.126.

¹⁸ Станојевић, О.: Римско право, Београд, 1987. стр.365.

¹⁹ Ibidem

Предмет уговора не мора да буде својина депонента.²⁰ Може се десити да неко, ко већ чува туђу ствар повери њу и своје ствари пријатељу зато што је, примера ради, принуђен да бежи.

Депозитар нема државину ствари, зато што је не држи *suo nomine* (у своје име)²¹. Он мора само да чува поверену ствар и обавезан је да на захтев депонента, врати ствар по истеку рока.

Уговором предвиђа и уређује како депозитар треба и мора да се опходи према ствари датој на чување. У случају да то уговором није регулисано нити предвиђено, он само мора да одговара за злонамерно нанету штету (*dolus*). Понекад се може догодити да се немар и несавесно поступање депозитара окарактерише као тешки нехат (*culpa lata*).²²

Уколико он почини било који од горе наведених поступака сматра се да је он тиме изневерио однос пријатељства, те је зато осуђиван и на губитак части (*infamia*).

Депозитар не сноси никакве трошкове, па ни редовне, око чувања ствари али није ни овлашћен да ствар употребљава јер ризикује одговорност због „крађе употребе” (*furtum usus*).²³

---

²⁰ Стојчевић, Д.; Римско право, Књига II – Свеска 2, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1960. стр.72.

Он може оставити на чување и туђу ствар. Али би био ништав уговор ако би ствар била депозитарева својина.

²¹ Stanojević, O. : Rimsko pravo, Beograd, 1987. str.365.

²² Стојчевић, Д.; Римско право, Књига II – Свеска 2, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1960. стр.72.

²³ Stanojević, O. : Rimsko pravo, Beograd, 1987. str.366.

У случајевима када је ствар, дата на чување, оштећена или су пак на њој видљиви знаци коришћења баш као и када депозитар одбија да је врати, депонент је имао право да подигне *actio depositi directa*.²⁴ која је *bonae fidei*, и повлачила је и губитак части.

У случајевима када је чувар имао трошкове око чувања ствари, оставилац је био дужан да надокнади те трошкове – пре свега оне нужне и корисне. Обавеза накнаде других (луксузних трошкова) представљала је природну а не цивилну облигацију. Он је одговарао и за штету која је настала његовом кривицом , што је био случај уколико би се болесна животиња дала на чување или нека отровна материја, која није у у безбедној амбалажи.²⁵ При том одговара за *omnis culpa*. Може бити тужен и са *actio depositi contraria*, која не доводи до инфамије.²⁶

---

²⁴ Стојчевић,Д.; Римско право, Књига II – Свеска 2, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1960. стр. 72.

²⁵ Stanojević, O. : Rimsko pravo, Beograd, 1987. str.366.

²⁶ Ibidem

Посебни облици оставе

У римском класичном праву разликују се три врсте *depositum* који се закључују у посебним околностима: *depositum miserabile* (остава у нужди) , *sequestratio* (судски депозит) и *depositum irregulare* (нередовни депозит). За ове облике оставе важила су специфична правила.

Depositum miserabile (остава у нужди) је уговор који се закључује у нужди (или невољи, па се зато понекад назива и остава у невољи), на пример у случају пожара, земљотреса, поплаве, политичких прогна и слично. Овај назив за оставу која се закључивала под посебним околностима датира још из средњег века.²⁷

У оваквим случајевима оставодавац, није у могућности да бира оставопримаоца, па ствар поверава на чување оном ко му се први нађе при руци. За оставу у нужди карактеристично је то што је она бесплатна,²⁸ јер оставопримац врши неку врсту јавне дужности; уколико дође до тога да се депонент изневери тј. депозитар покуша да искористи овакву прилику онда се оваква ситуација сматрала посебно тешким деликтом. Депозитар, који одбије да врати поверене ствари и пориче постојање уговора, осуђиван је на двоструки износ (*in duplum*) и губио је част. Ова санкција *in duplum* потиче из Законика XII Таблица.

---

²⁷ Ibidem

²⁸ Стојчевић, Д.; Римско право, Књига II – Свеска 2, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1960. стр. 73.

Ако је уговорена награда онда то није *depositum* него *locatio conductio operarum* или неки други неименовани контракт.

Sequestratio (судски депозит) се јавља када се ствар око које се води својински спор повери на чување трећем лицу док се парница не оконча. Сличан случај постоји и када се ствар повери неком , с тим да је ђ оном ко испуни одређени услов, што се најчешће дешава у случају опкладе²⁹. Судски депозит могу бити и покретне и непокретне ствари и оставопримац се може обавезати да управља њима за то време. ³⁰ Секвестар није дужан да врати ствар на позив депонента, већ по окончању спора. Исто тако, његова личност може остати неидентификована све док се спор не оконча или услов (нпр.опклада) не испуни.

Depositum irregulare (нередовни депозит) постоји онда када се депозитару поверава на чување заменљива ствар (*res fungibilis*) (жито, вино или најчешће новац) а он се обавезује да врати не исту ствар , него исту количину исте врсте ствари. Оваква пракса се појавила у периоду процвата римске трговине код банкара и власника јавних складишта и била раширена нарочито у римским провинцијама.³¹

За разлику од обичног депозита, депозитар овде постаје сопственик ствари, може се њом служити и отуђити је, а дужан је вратити исту количину исте врсте ствари.³²

Иако су многи класични писци сматрали да је то врста зајма, нередовни депозит се, ипак, разликује од њега. Зајмом, макар оним бескаматним се чини

---

²⁹ Ibidem

³⁰ Stanojević, O. : Rimsko pravo, Beograd, 1987. str.366.-367

Ово је било неопходно, јер је својина спорна, па би ствар била сасвим без заштите уколико би се пошло од тога да депозитар има само притежање, без права на интердикте.

³¹ ³¹ Стојчевић,Д.; Римско право, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1960.

³² Ibidem У томе је *depositum irregulare* исти као *mutunum* .Разлика је у томе што се он даје у интересу депонента (повериоца) а *mutunum* у интересу дебитора ; депозитар је дужан да врати и плодове (значи и приходе које је имао употребљавајући ствар - практично да плати интерес), дужник у *mutunum* само ако је то уговорено стипулацијом.

услуга зајмопримцу, а депозитом оном који даје ствар. Зајам је посао *stricti iuris* док је депозит *bonae fidei*.³³ Управо су се из овог облика *depositum* настали и штедни улози.

2.2.3. *Depositum* у посткласичном праву

Значајне промене које су се дешавале у свим областима живота позноримског друштва изискивале су и динамичну законодавну делатност.³⁴ Римско посткласично право, се све више ослобађало формализма и апстрактности, тако да је форма представљала само начин да се обезбеди доказивање, али није била услов пуноважности посла, осим за неке изузетно важне уговоре и за тестамент. Једна од основних одлика посткласичног права је тежња ка уједначавању права. Губи се разлика између преторског и цивилног права, између *ius gentium* и *ius civil*.³⁵ У доба принципата, је право подељено на *ius* и *leges*. *Ius*, право је садржано у делима класичних римских правника.³⁶

Владари су доносили законе *leges* који су ублажавали ранију суровост према дужницима и сиротињи. Ово је дошло до пуног изражаја падом Западног Царства и продором натуралне привреде. Правни извори из претходних епоха (закони, едикт претора, списи правника, одлуке принцепса) се и даље примењују, али углавном

---

³³ Ibidem

³⁴ Nikolić, D. : Fragmenti pravne istorije, Gradina, Niš, 1995. стр.141.

³⁵ Стојчевић, Д. : Римско облигационо право, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1960, стр. 129.

³⁶ Kunkel, M. : Romisches Privatrecht, Heidelberg, 1949; p.243.

преко тумачења која су дали правници у својим књигама (*ius* или *ius vetus*). То је био статични део права, а владареve наредбе *leges* постале су једини динамични извор који је пратио потребе живота.³⁷

С обзиром на чињеницу да се важеће, позитивно право Домината састојало од права наслеђеног из доба Републике, правничких дела класичног периода и бројних императорских конституција, било је доста потешкоћа у његовој примени. Као решење приступило се састављању правних зборника (компилација).³⁸ Најзначајнија дела из овог периода су: *Codex Gregorianus*³⁹, *Codex Hermogenianus*⁴⁰ *Codex Theodosianus*⁴¹ и *Codex Iustinianus*⁴².

---

³⁷ К. Sojka-Zielinska, Historia, str.25.

³⁸ Nikolić, D. : Fragmenti pravne istorije, Gradina, Niš, 1995. стр.141.

Пребацивање државног и политичког тежишта на Исток, и све већи значај и процват нове престонице на Босфору, довешће до тога да грчки језик као званичан постане равноправан са латинским. У правнички језик продире источњачки стил изражавања, китњаст, многоречив и непрецизан. Велики број царских наредби са законском снагом названих *leges* и често издатих под притиском нових околности и потреба, реметио је складну целину класичног права и у много чему им противуречио.

³⁹ Ibidem Codex Gregorianus, прва приватна збирка царских конституција за коју се зна, настао је око 291. године и садржи конституције издате од Хадријана до Диоклецијана.

⁴⁰ Ibidem Codex Hermogenianus, такође назван по његовом састављачу, настао је око 295. године и садржи конституције издате 293. и 294. године.

⁴¹ Detaljnije: Nikolić, D.: Fragmenti pravne istorije, Gradina, Niš, 1995. стр.142.

Codex Theodosianus из 438. године прва је званична збирка и највеће кодификаторско дело пре Јустинијана. На истоку је био обнародован у име цара Теодосија II и био у примени све до првог Јустинијановог кодекса 529. године. На Западу је био обнародован у име цара Валентијана III, и био у примени све до Јустинијановог освајања Италије 554. године. Садржи конституције издаване почев од цара Константина, али их је кодификаторска комисија по Теодосијевом овлашћењу поправљала, допуњавала или мењала у складу са актуелним стањем ствари и потребама.

⁴² Detaljnije: Nikolić, D.: Fragmenti pravne istorije, Gradina, Niš, 1995. стр.143-144.

У време Јустинијана I, последњег цара који је владао и источним и западним делом некадашње Римске империје, урађена је велика кодификација римског права. Јустинијан је желео да своје рестураторске војно-политичке походе пропрати стварањем јединственог правног система у којем би нестало разлике између старог права садржаног у делима класичних правника и новог, створеног царским конституцијама. Овај грандиозан посао започет је 528. и окончан 534. године, под руководством Трибонијана-истакнутог правника и високог државног функционера.

Codex Theodosianus

Codex Theodosianus чине 16 књига, а свака од њих подељена је на поглавља (титулусе) док централно место заузимају царске конституције донете у периоду од владања Константина до доношења кодекса Теодосија Другог 438. године. У конституцијама акценат је стављен не на приватно, већ на јавно право, чиме кодекс, у суштини, расветљује концепт уставног и управног права у периоду домината.⁴³

У одредбама кодекса срећу се и правила о *depositum*, тачније детаљна правила о судској секвестрацији. Судски секвестар уређују четири фрагмента; први где се секвестрација помиње као могућност, односно као институт којим се утврђују правила за потврђивање дуга у случају када је дужник умро, а зајмодавац мора да поднесе тужбу у року од две односно пет година.

„...ако је, пак, поступио у прописаном периоду, без противљења потреби за секвестрацијом, њему ће прво бити наложено да докаже рукопис покојника, с обзиром на то да у праву постојано преовлађује принцип да страна која саставља писани документ мора да установи и његову истинитост“⁴⁴

Други фрагмент прописује забрану секвестрације у новцу:

„Када се ради о тужби због новца у било каквом договору, потреба за секвестрацијом биће у мировању. Ово је због тога што је прво потребно да дужник буде осуђен и да тако постане подложен за плаћање. Не само логика права, него и правичност

---

⁴³ O. Tellegen-Couperus.: A Short History of Roman Law, Routledge, New York, 1993. p.138.

⁴⁴ Pharr, C.: The Theodosian Code and Novels and the Sirmundian Constitutions, Princeton University Press, New Jersey, 1952.

*налажу ову потребу; лице које тужи због новца донеће са собом доказе и осудиће дужника.*⁴⁵

Секвестрација одређених ствари била је могућа и у случају статусних спорова, односно у случају када је лице око чијег статуса се спори закључило одређен правни посао:

*„Све спорне ствари, с обзиром на то да су одвојене од горе наведене имовине, када се заврши суђење у односу на слободу, морају бити секвестриране, када ће бити узете из руку двеју страна и бити стављене у неутрални положај, како би свака страна имала право да се спори у вези са власништвом над тим стварима.*⁴⁶

Занимљива су правила о секвестрацији у случају извршења судске одлуке, односно приликом поступања по жалби на одлуку у вези са фискалним дуговима или приватним дуговима. Постојала је могућност да се одложи извршење, односно да се издвоје одређене покретне ствари од имовине над којом се спроводи извршење и стављање тих ствари у секвестар. Ова могућност постојала је само онда када је извршитељ прешао границе, односно висину вредности имовине над којом се спроводи извршење.

---

⁴⁵ Ibidem

⁴⁶ Ibidem

Јустинијаново законодавство

Јустинијан Први изузетно је значајна личност не само за светску историју уопште, већ и за посткласично и римско право. Поред његове историјске улоге, последњи римски и први византијски император оставио је правном свету сопствену кодификацију (Јустинијанова кодификација), која је у 16. веку добила име **Corpus Iuris Civilis**⁴⁷. Јустинијанова кодификација пажљиво је стварана током периода од 528. до 534. године под руководством Трибониана, професора из Константинопоља.

У Кодексу се јављају основни принципи **depositum** али они су у извесном смислу надограђени и прилагођени новонасталим околностима.

Норме за **depositum** налазе се унутар истог структурног оквира као и остали реални договори, односно у трећој књизи, четрнаестом титулусу, означеном као ``Начини на основу којих се закључује уговор са предајом`` (QUIBUS MODIS RE CONTRAHITUR OBLIGATIO). Дефиниција **depositum** била је тако конципирана да је акценат био на карактеру али не и на одговорности и гласила је:

„Поново, облигација закључена од стране лица код којег је депонована одређена ствар на чување је реална, и он може бити тужен путем action depositi, исто тако одговарајући за враћање исте ствари која је депонована, мада само у случају када је она изгубљена кроз позитивно дејство чињења (dolus), јер за небригу, односно за непажњу и немар он није одговоран. Међутим, лице од кога је украдена ствар, за коју је био изузетно неопрезан, не може да буде одговорно, јер ако је човек

---

⁴⁷ Detaljnije: Jolowicz, H.F.: Historical Introduction to the Study of Roman Law, Cambridge University Press, 1952., p. 489.

дао ствар на чување неопрезном пријатељу, нико му није крив до он сам за ту неопрезност." ⁴⁸

У Јустинијановом кодексу је предвиђена могућност да ствар буде дата трећем лицу, при чему ће оно имати извесну *actio utilis*:⁴⁹

*„Ако постоји договор да ствар треба да буде враћена теби, а ти си наследио онога који је депонирао, не можеш бити спречен, на основу наследног права, да користиш *action depositi*. Ако немаш права на ствар на основу грађанског или преторског права, схвати да немаш права на тужбу на основу уговора који је склопљен од стране онога од којег тражиш надокнаду, већ ће ти бити додељена правична тужба за *depositum*, у складу са правдом.”*⁵⁰

Јустинијанов кодекс исто тако утврђује обавезу секвестара да чува ствар и да је не враћа пре истека уговора, јер ће га, у супротном прекршити :

*„Као што тврдиш да си депоновао одређени документ код свог *adversarius*-а, у циљу тога да ти буде плаћен преостали новац због закупа, ако се држиш онога што си уговорио, можеш поднети тужбу како би вратио секвестрирану ствар. Ако ти поменути документи не буду били враћени, ако си платио закуподавцу све оно за шта му дугијеш на основу уговора, бићеш заштићен поменутиим плаћањем.”*⁵¹

---

⁴⁸ Детаљније: Наумовски, Г. „ Договорот за депозит во римското и во савременото право" (Докторска дисертација, Универзитет Јустинијан први, Скопје, 2007 .) ,стр. 95

⁴⁹ Ibidem

⁵⁰ Ibidem

⁵¹ Ibidem

Јустинијановим кодексом се такође реafirмише санкција у облику *infamia po action depositi directa*:

„Када неко не врати депозит, а тужен је, и осуда је усмерена на њега, на његово име, он ће бити у обавези да врати ствар и да сноси ризик да буде обележен као нечастан човек.”⁵²

Међу најзначајнијим новинама је чињеница да је допозитару било изричито забрањено да користи *ius retentionis* у сврхе *action depositi contraria*.

„Када је неко узео паре или ствар као депозит, а одбио је да их врати депоненту, он може да буде приморан правним средствима да их врати одмах; не може да тражи изузеће, приговор због преваре, како би избегао да их врати, по основу тога да је он сам имао личне, стварне или хипотекарне основе за тужбу против депонента, с обзиром на то да депозит није примио на основу тога да ће га задржати на име онога за шта му није плаћено, јер ће се договор који је започет као *bona fidei* претворити у перфидан.”⁵³

Кодекс предвиђа камату у случајевима када се касни са испуњавањем обавеза (враћање ствари од стране депозитара) односно предвиђено је да се у оквиру *action depositi* може тражити и камата.

„У тужби за *depositum* као у другим *bona fidei* тужбама, обично се камата обрачунава од дана када је страна у кашњењу.”⁵⁴

---

⁵² Ibidem

⁵³ Ibidem

⁵⁴ Ibidem

3. РИМСКИ *DEPOSITUM* У КОДИФИКАЦИЈАМА У НОВОМ ВЕКУ

Када се говори о Европским грађанским законцима неопходно је осврнути се на кодификацију на чијим основним принципима и начелима они почивају. Кодификацијом се на јединствен и свеобухватан начин уређује одређена правна област или материја, по правилу у целој земљи.⁵⁵ За разумевање појма *depositum* и његових одлика у буржоском периоду у даљем тексту дат је преглед грађанских законика Француске, Немачке, Аустрије и Србије. Основа свих наведених грађанских кодификација је реципирано римско право, јер су све грађанске кодификације у већој или мањој мери преузеле норме, појмове и установе римског права.

3.1. Француски грађански законик (*Code Civil, 1804*)

Почетак новог раздобља у развоју грађанског права свакако представља Француски грађански законик донешен 1804. који са мањим или већим изменама и реформама одређених института је на снази и данас, скоро два века касније.

Након доласка на власт и сам Наполеон је председавао седницама Комисије за израду Законика , захтевајући од ње да одредбе закона буду јасне и лаицима.⁵⁶ Колико је био поносан и колико је ценио тај законик говори и његова изјава да ће

---

⁵⁵ Ковачевић-Куштримовић, Р: Грађанско право (општи део), Сиријус, Ниш, 1995.

⁵⁶ *Ibidem*

његове битке можда и бити заборављене али не и *Code Civil* или Наполеонов законик.

Римско право је доношењем грађанског законика било реципирано у Француској. Француска је била централизована држава, са државним уређењем, монархијом.⁵⁷

У јужним деловима Француске је важило римско право, док је северни део био под утицајем обичајног права, међутим, обичајно право је било под великим утицајем римског права, тако да су појмови и установе римског и обичајног права често били идентични.⁵⁸

Француски грађански законик био подељен је у три дела:⁵⁹

1. грађанско право
2. стварно право
3. облигационо право

Француски грађански законик преопознаје две врсте уговора о остави : секвестрацију (*sequestratio*) и обичан депозит (у оквиру кога се даље јављају добровољни и депозит у нужди); и дефинише га као чин којим једна страна прима одређену ствар која је власништво друге стране , под условом да је безбедно чува и да је врати у истом стању. Све ове одредбе у вези са уговором о остави су наведене у XI глави овог законика.

Француски грађански законик дефинише уговор о остави као добротин а да за предмет уговора се може наћи само покретна ствар. Овакав обичан депозит се даље грана на добровољни и депозит у нужди.

---

⁵⁷ Детаљније: Петровић, М.; Велики правни системи, Правни факултет Ниш, 2009, стр.11.

⁵⁸ Детаљније:Игњатовић, М.; Римско право и Code Civile, Правни факултет, Ниш, 2006, стр. 303-315;

⁵⁹ Ibidem

Добровољни депозит се у ФГЗ темељи на чињеници да постоји дата сагласност лица које даје ствар на чување и исто тако предвиђа писмену форму као форму *ad probationem* у случајевима када вредност уговора премашује суму од стопедесет франака.⁶⁰

ФГЗ налаже да субјекти уговора о добровољној остави могу бити само радно способна лица; у случајевима када оставопримац прихвати депозит од радно неспособног лица, дужан је да се придржава начела *bona fidei* (несавесно чување ствари повлачи могућност подизања тужбе од стране његовог старатеља).

Депозитар, по ФГЗ-у, има следеће обавезе:⁶¹

- у случају више силе је дужан да се стара о депонираној ствари онако како би се старао о било којој ствари у његовом власништву;
- у случају више силе, депозитар није одговоран за оштећену ствар, под условом да није закаснио да врати ствар дату на чување;
- депозитар не сме да користи депонирану ствар без дозволе депонента;
- уколико се депонирана ствар налази у затвореном ковчегу или запечаћеној коверти, депозитар не сме да врши увид у њихову садржину;
- депозитар је дужан да врати исту ствар коју је примио;
- уколико се ствар дата на чување упропасти дејством неке више силе а депозитар добије накнаду за оштећену ствар онда је он дужан да и њу преда депоненту;
- уколико се од депониране ствари убиру било какви плодови, депозитар који ужива те плодове дужан је да их надомести депоненту приликом враћања;

---

⁶⁰ Галев.Г.: Двесте години од донесувањето на Code Civil (1804-2004), Зборник на трудови од меѓународната конференција „Македонско-француски денови на правото-200 години Code Civil“, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, 2004.,стр.19-40.

⁶¹ Ibidem

- депозитар је дужан да врати ствар депоненту или ономе ко је одређен да је прими;
- у случају да депонент премине, депозитар има обавезу да депонирану ствар врати његовим наследницима;
- у случајевима када депозитар промени правни статус (нпр. жена која се удала и налази се под влашћу мужа)депонирана ствар се враћа лицу које има права и обавезе депозитара;
- ако је уговор о остави састављен од стране старатеља, супруга или надзорника, у случају када престане стараатељство односно надзор надштићеником , ствар се може вратити јединоштићенику;
- депозитар је дужан да врати ствар на место које је уговором одређено, причему трошкови преноса иду на терет депонента, а уколико место није уговором одређено, примопредаја се врши на месту где се депонирана ствар већ налази.
- ствар треба да буде враћена онда када депонент то затражи , чак и када је у самом уговору одређен рок враћања.

Француски грађански законик , такође утврђује права и обавезе депонента:⁶²

- депонент је дужан да депозитару надокнади трошкове које је он имао док чувао депонирану ствар као и да му надокнади губитке или штету које му је причинио депозит;
- депозитар може да задржи депонирану ствар до оног тренутка док се не одреди висина надокнаде за причињене губитке или штету.

---

⁶² Ibidem

Како би се што боље разумео појам уговора о остави у *Code civile* потребно је нагласити да обичан депозит препознаје још један његов облик, а то је депозит у нужди који се јавља у неким непредвиђеним околностима и приликом различитих непогода (пожара, поплава, бродолома и сл.).

Депозит у нужди који заједно са добровољним депозитом припада обичном депозиту, у оквиру ФГЗ предвиђа да се његово постојање докаже сведочењем.⁶³

Овом врстом уговора о остави предвиђене су посебне одредбе за власнике крчми и хотела као депозитара, одговорних за ствари њихових гостију. Карактеристике овог уговора о остави сличне су данашњем угоститељском депозиту. За сва евентуална оштећења или крађу ствари које су гости поверили на чување одговорни су угоститељи, без обзира на то да ли је крађа или штета почињена од стране службеног лица или госта тог објекта. Међутим, уколико крађа извршена насилно или употребом оружја, угоститељ не сноси никакву одговорност.

---

⁶³ Ibidem

Секвестрација (*sequestratio*) у ФГЗ - у

У Француском грађанском закону се разликују уговорна и судска секвестрација. *Уговорна секвестрација* се јавља онда када постоји спор око депониране ствари и у том случају једно или више лица дају ствар на чување трћем лицу. То треће лице је у обавези да по завршетку спора врати депонирану ствар оном лицу коме је то суд наложио. Што се предмета секвестрација тиче, то могу бити и покретне и непокретне ствари. Депозитар не може да буде ослобођен обавеза пре завршетка спора, осим у случајевима када су о томе сагласне све стране или пак када суд донесе такву одлуку,

У складу са одредбама ФГЗ, судска секвестрација се јавља у случајевима када судови доносе одлуку о: покретним стварима које су одузете од дужника, покретним или непокретним стварима око којих се води спор око власништва и ствари које дужник нуди за његово ослобађање. У оквиру судске секвестрације успостављају се међусобне обавезе између стране од које се ствар одузима и оне којој се та ствар поверава.

Секвестар је лице које заједно изаберу обе стране или пак лице које суд додели и у оба ова случаја и за секвестара и остале елементе судске секвестрације примењују се одредбе уговорне секвестрације ФГЗ-а.

Из свега горе наведеног може се закључити да је сличност између римског *depositum* и оног из Француског грађанског законика и више него очигледна. Ова сличност највише се огледа у чињеници да се у основи депозита у нужди ФГЗ налази римски *depositum miserabile* док се добровољни депозит ФГЗ темељи на основама римског редовног депозита.

3.2 Аустријски грађански законик

(*Allgemeines Buergerliches Gesetzbuch*, 1811)

Радови на кодификацији грађанског права у Аустрији започели су за време владавине Марије Терезије (1752), а грађански законик, је донет 1.јуна, 1811.године, под називом *Allgemeines Burgerliches Gesetzbuch für die Deutschen Erbländer* и садржао је 1502 члана.⁶⁴

Састојао се из два дела:

- Први део законика говори о лицима; о правној способности, брачном праву, односу између родитеља и деце и туторству;
- Други део говори о стварима; врсте ствари, реална и персонална права на ствари, при чему у реална спадају: посед, власништво, залог, службености, док се персонална права односе на уговоре и право накнаде штете.

Што се *depositum* тиче, о њему се говори у одредбама чланова од 957 закључно са 970, тачније у читавом XIX поглављу и за њега се користи термин уговор (погодба) о остави.⁶⁵ Уговор о остави настаје у оном тренутку када неко узме ствар и почне да се стара о њој. У оквиру АГЗ-а , субјекти су: оставилац (депонент) и чувар (депозитар). Оно што је посебно одредбама наглашено у овом законуку јесте то када уговор о остави прераста у уговор о најму а када у уговор о зајму.

Према АГЗ – у, основна обавеза депозитара (чувара) јесте да се стара о депонираној ствари на одређено време, а да по истеку временског рока предвиђеног

---

⁶⁴ Dirnbacher, Wolfgang: Das Wohnungseigentumsgesetz idF der WRN 2006, ÖVI Immobilienakademie, Wien, 2006.

Puggsley, D.:Justinian' s Digest and the Compilers, Roma, 1995

⁶⁵ К. Zweigert, H. Koetz,; An Introduction to Comparative Law. Oxford University Press, p 166..

за чување врати оставиоцу (депоненту) ствар исту онакву као што ју је примио заједно са свим приходима.⁶⁶ Депозитар је такође дужан да и пре рока, на захтев депонента, њему врати ствар поверну на чување. У том случају он има право да тражи накнаду штете која му може бити причињена. Под било којим другим околностима, депозитар не може пре времена да врати ствар, осим ако услед непредвиђених околности је немогуће сачувати ствар.

Депозитар који је због немара причинио штету на депонираној ствари одговара депоненту; а у случају када се ради о неким изненадним околностима тј. вишим силама он онда је ослобођен исте.⁶⁷ Уколико под истим околностима депозитар спаси своје ствари, а не сачува драгоцену ствар поверену на чување, он је такође ослобођен било какве одговорности.

Што се одговорности и обавеза депонента тиче, он је одужан да депозитару надокнади евентуалну штету и надокнади трошкове настале за време чувања ствари. У случајевима када се униште и ствари које припадају депозитару, онда депонент је дужан да му њу надокнади. Рок за захтев за надокнаду штете, према одредбама АГЗ је тридесет дана од тренутка враћања ствари дате на чување.⁶⁸

Секвестар (*sequestration*) у АГЗ је регулисан као посебан вид оставе а што се тиче права и обавезе секвестара (лица коме је додељена ствар на чување) оне су регулисане општим правилима уговора о остави.

Према АГЗ , накнада за депозит се може тражити само у случајевима када је то изричито или прећутно (у договору са депозитаром) било договорено.

---

⁶⁶ Детаљније: Збирка страних законика, Архива за правне и друштвене науке, Београд 1906.

⁶⁷ Ibidem

⁶⁸ Ibidem

Посебна одредба АГЗ се односила на власнике крчми и бродова који су одговорни за ствари дате на чување било њима самима било њиховим подређенима. Оваква остава је претача данашњег угоститељског депозита.

Из свега наведеног , може се рећи да је АГЗ у целости преузео концепт римског института *depositum*; једино одступање у односу на римски концепт јесте онај који се тиче одредби о надокнади за чување депониране ствари.

Неопходно је споменути да је АГЗ такође имао велики утицај, јер након 1852 године актом Франца Јозефа II , АГЗ постаје пуноважан и на територији коју насељавају јужнословенски народи (Хрватска, Славонија, Српска Војводина и Тамишки Банат). Истовремено овај законик је само дужа верзија српског грађанског законика⁶⁹ чији је редактор био Јован Хацић.

---

⁶⁹ Ковачевић-Куштримовић, Р: Грађанско право (општи део), Сиријус, Ниш, 1995.стр 42.

3.3. Српски грађански законик, 1844

Након неуспелог покушаја превођења француског грађанског законика, Милош Обреновић је ангажовао Јована Хацића који почиње да ради на нацрту и превођењу аустријског грађанског законика. Управо зато се сматра да је српски грађански законик који је ступио на снагу 1844 године заправо само скраћена верзија АГЗ-а али са изворно преправљеним и преузетим одредбама из *Code Civile*, као и из римског права.⁷⁰ На овај начин српско право које се ослањало на АГЗ се повезало са римским правом и тада по први пут су на снагу ступиле одредбе о једнакости и равноправности субјеката, приватној својини, слободи уговарања, личним слободама и др.⁷¹ Био је то четврти грађански законик у Европи који је садржао је 950 чланова, за разлику од аустријског грађанског законика који је садржао знатно више.⁷²

За уговор о остави у српском грађанском закону се користи термин остава или аманет а одредбе које се тичу оставе налазе се у другом одељку другог дела, тачније у XIX глав и. Депонент је оставилац а депозитар је назначен као чувар.

Уговор о остави у СГЗ је дефинисан као уговор на основу кога неко прима туђу ствар са циљем да је чува и врати назад неоштећену. Депозитар је дужан да депонирану ствар чува као своју и да води рачуна о томе да је не оштети или не изгуби.

---

⁷⁰ Детаљније: Игњатовић, М.: Римско право и Code Civile, Правни факултет, Ниш, 2006.стр. 303-315.

⁷¹ Ковачевић-Куштримовић, Р: Грађанско право (општи део), Сиријус, Ниш, 1995.стр 42.

⁷² Детаљније: Српски грађански законик 1844. године <http://www.paragraf.rs/rss/vest109.html>

Депозитар нема право да употребљава ствар дату на чување осим у случајевима када то депонент не дозволи. Међутим тада се може десити да уговор о остави постане уговор о најму, тј. уговор о закупу.

Уколико је уговором предвиђен рок враћања ствари, депозитар је у обавези да то уради назначеном року, а у супротном је дужан да ствар врати онда када то депонент затражи. Исто то важи и за депозитара који по сопственом нахођењу може вратити ствар дату на чување уколико време за то није унапред договорено.

Предмет уговора о остави могу бити само покретне ствари; међутим СГЗ предвиђа да и непокретне ствари могу бити поверене на чување (кућа, ливада, њива и сл.). У оваквим случајевима, чувар има исте обавезе као и депозитар.

Депозитар сноси одговорност за сваку оштећену или изгубљену ствар осим у случајевима када на то није могао да утиче; док депонент има обавезу да чувару надомести трошкове које је имао.

Одредбе СГЗ -а такође разматрају случајеве када је остава дата у закључаном ковчегу или запечаћеној коверти. Тако уколико је брава поломљена или печат оштећен и ако други начин није постојао да се сазна шта је било унутра, онда је чувар дужан да да надокнаду након заклетве оставиоцу да је оштећење браве заправо било случајно.

Депозитар има право на накнаду уколико је своју ствар жртвовао како би сачувао ствар дату на чување.

Награда депозитару може бити додељена само ако је то унапред уговорено или ако се то подразумева (у зависности од околности под којим се чување ствари врши или у зависности од лица коме је чување ствари поверено).

Када се након неке непогоде (пожара, поплаве, бродолома и сл.) спасу одређене ствари, онда је депозитар дужан да их врати депоненту. Сличне одредбе су важиле и за власнике крчми, гостионица, бродова код којих су се нашле ствари њихових гостију.

У СГЗ - у се налазе и одредбе за секвестар у случају када две стране воде спор око неке ствари. У том случају на њу се примењују опште одредбе уговора о остави.

С обзиром да је СГЗ заправо настао из АГЗ - а као његова скраћена верзија може се закључити да су сва правна решења саздана на темељима римског права па тако и уговор о остави се у потпуности ослања на римски *depositum*.

3.4. Немачки грађански законик (*Bürgerlichen Gesetzbuch*, 1900)

Немачки грађански законик (*Bürgerlichen Gesetzbuch*) који је у изради био више од две деценије усвојен је 1896, а на снагу ступио 1900 године.⁷³ Сам законик се састоји из пет делова, а у оквиру дела који се односи на облигационо право детаљно је разрађено уговорно право. Појам оставе је детаљно приказан у XII глави законика, док је у XIII поглављу дат концепт угоститељске оставе.⁷⁴

Немачки грађански законик дефинише уговор о остави као уговор којим се депозитар обавезује да чува депонирану покретну ствар, дату од стране депонента.

Кад је реч о карактеру самог уговора, НГЗ га дефинише као непотпуно двострано обавезујућим (*contractus bilateralis inaequalis*). Ипак одређене одредбе законика предвиђају неку врсту награде, уколико то околности налажу (гардероба у позоришту, остава на железничкој станици и сл.).

---

⁷³ Ковачевић-Куштримовић, Р: Грађанско право (општи део), Сиријус, Ниш, 1995.стр 42.

⁷⁴ Немачки грађански законик, I књига, општи део (Предговор:Ј.В.Хедеман, Р.Фрајслер),Београд,1940.стр.17

Што се одговорности депозитара тиче, НГЗ предвиђа његову одговорност без обзира да ли је он крив или не тј. концепт *custodia*. Исто тако депозитар одговара и за евентуалне грешке својих помоћника (*culpa in eligendo*) и може да измени уговорени начин чувања уколико би проценио да би се депонент са таквом његовом одлуком сложио.

С друге стране, обавезе депонента су да депозитару надокнади евентуалну штету насталу током чувања ствари, осим у случајевима када депонент није знао какве све опасности носи депонирана ствар или када је то већ унапред речено.

У НГЗ- у постоје две одредбе у вези са временом враћања ствари. Депонент тако има право да затражи враћање ствари у било ком тренутку чак и пре рока. На овом правилу НГЗ-а јасно се може повући паралела са римским *depositum* који депоненту оставља могућност тужбе уколико не добије натраг ствар дату на чување. Депозитар, с друге стране, има право да затражи да се ствар пре истека рока врати само уколико има оправдани разлог за то.

У случајевима када би депозитар потрошио новац поверен на чување, према НГЗ депонент би имао право на камату која би се зарачунавала од тренутка када је депозитар почео да га троши.

НГЗ садржи доста одредби које се тичу власника хотела, крчми и гостионица тј. Низ правила која одређују начин чувања унетих ствари у горе наведене објекте. Тако на пример, члан 701 НГЗ предвиђа да је власник хотела дужан да надокнади штету за сваку изгубљену, уништену или оштећену ствар коју је гост донео са собом у хотел. Такође, НГЗ предвиђа две врсте ствари које се сматрају унетим у хотел: ствари које је гост унео и ставио на одрђено место унутар или ван хотела које је било под надзором самог хотелијера или његовог особља; и другу врсту ствари које су биле под надзором хотелијера у одређеном року пре или након трајања боравка госта

Исто тако хотелијер сноси одговорност у два случаја: уколико изгубљена, уништена или оштећена ствар је последица немара хотелијера или његовог особља и онада кад је дата његова сагласност да ће ствар бити сачувана а он одступи од договора и поступи супротно законским одредбама.

4. УГОВОР О ОСТАВИ У САВРЕМЕНОМ ПРАВУ

4.1. Појам, правна природа и основна обележија уговора о остави

Уговор о остави настаје када се један од уговарача обавезе другоме да прими одређену ствар на чување на одређено време, уз евентуалну накнаду, а други се обавезе да ствар преда и евентуално да неку награду.

Уговарач који се обавезује да на одређено време прими на чување одређену ствар, уз евентуалну награду назива се оставопримац (депозитар), а уговарач који се обавезује да ствар преда другом на чување назива се оставодавац (оставилац, депонент). Ствар која се предаје на чување обично се назива предмет оставе.

Баш као и уговор о закупу и уговор о послузи и уговор о остави не представља титулус за пренос, односно стицање права власништва поводом предмета оставе.⁷⁵ Ово је једна од најбитнијих карактеристика уговора о остави која га разликује од уговора о куповини и продаји, уговора о размени, уговора о поклону и уговора о зајму који представљају титулус за стицање права власништва.⁷⁶

Када оставодавац преда оставопримцу предмет оставе на чување, он му тиме не преноси и право власништва на том предмету већ му је он предат само у детенцију на одређено време без права употребе. Оставопримац не стиче никакво право над предметом оставе, него само има дужност да је чува. Уговор о остави разликује се од

---

⁷⁵ Благојевич, Б: Грађанско – правни облигациони уговори, Издавачка секција акционог одбора Студената Београдског универзитета, Београд, 1947.

⁷⁶ Ibidem

уговора о закупу и уговора о послузи по томе што оставопримац нема право употребе и коришћења предмета оставе, док закупоримац и послугопримац имају то право.

Из горе наведеног следи да уговор о остави постоји само онда када је чување предмета оставе основна обавеза уговарача који је предмет оставе примио, а не само споредна као што је то случај код уговора о закупу и послузи.

По својим карактеристикама, **уговор о остави** потпада у групу трајних, обострано обавезујућих, теретних (добročинних) и консенсуалних уговора.

Уговор о остави је трајан. – **Уговор о остави** се може закључити на одређено или неодређено време, у ком случају је депозитар дужан да врати ствар дату на чување када је депонент буде затражио. Време трајања уговорног односа између депонента и депозитара утиче на укупан однос дугованих чинидби.

Уговор о остави је обострано обавезујући. – Овим уговором дефинисане су обавезе и једне и друге стране (оставиоца и оставопримаоца). Оставопримац има обавезу да води рачуна о ствари датој на чување, обавештава о променама које могу бити штетне и врати поверену ствар. С друге стране, оставодавац је у обавези да плати накнаду за чување ствари у следећим случајевима: када је то изричито уговорено, када се накнада може очекивати с обзиром на околности посла и када се оставопримац примањем ствари на чување бави у виду занимања. Поред тога, за оставодавца може касније настати и обавеза намирења трошкова, односно надокнаде штете проузроковане у вези са чувањем ствари.

Уговор о остави је добročин или теретан. – По правилу, **уговор о остави** је добročин, изузев ситуација када је некаква накнада уговорена или када се она може очекивати с обзиром на околности посла. У случајевима када се оставопримац професионално бави примањем ствари на чување, накнада се подразумева.

Уговор о остави је консенсуалан. – Уговори о остави настаје самим споразумом странака о садржини уговора, без обавезе да се закључењем таквог уговора мора одмах предати ствар на чување, што је карактеристика код реалних уговора. Међутим, у теорији има схватања да је то реалан уговор – с обзиром да се у моменту закључења уговора предаје ствар на чување.

Уговор о остави је веома значајан у правном промету робе и ствари, што се најбоље уочава код уговора о гаражирању моторних возила, остављање ствари у гардероби, а посебно код оставе житарица у силосима, или воћа и друге робе у хладњачама. Код уговора без терета, обично се јављају случајеви чувања стоке, чување стана и ствари у њему.

4.2. Елементи уговора

Уговор о остави је уговор којим се депозитар обавезује да чува неку туђу ствар и да је неоштећену назад врати. Битни елементи уговора о остави су: чување туђе ствари, временско трајање и награда, у случају да је била унапред договорена.

Ствар дата на чување може бити само покретна ствар; мада данас преовлађује мишљење да се на чување могу давати и покретне и непокретне ствари⁷⁷. Ипак, кључни услов који ствар дата на чување мора да задовољи јесте да буде туђа, то јест

---

⁷⁷ Мијачич, М: Облигациони уговори, Савремена администрација, Београд, 1988.

да не буде у власништву депозитара. Такође, ствар дата на чување не мора бити својина депонента већ може припадати и неком трећем лицу.

Само чување ствари се састоји у одржавању супстанције ствари у редовном стању и у омогућавању добијања различитих приноса, како би се ствар могла неоштећена, дакле у примљеном стању натраг да се врати. Обим и начин чувања пре свега зависи од споразума странака. Уколико обим чувања није изричито уговором регулисан, онда се он одређује у односу на постојеће обичаје односно на природу и карактеристике ствари која је предмет чувања.

У зависности од врсте ствари поверене на чување, депозитар бира неопходне радње које мора да преузме како би сачувао дату ствар. Уколико је у питању стока, депозитар је мора хранити, чувати од заразе и непогода, старати око принова; уколико му је дато вино он га мора сумпорисати и претакати.

Што се тиче временског трајања уговора о остави, то превасходно зависи од изјављене или прећутне сагласности воља уговорних страна. Уколико не постоји таква могућност, онда се време трајања уговора одређује у односу на природу и циљ конкретног уговора.

Уговор о остави представља један више или мање трајан однос, али у сваком случају његово време трајања мора бити временски ограничено. Та ограниченост подразумева тачно утврђивање дужине трајања уговора односно момента престанка оставе – било да се ради о одређеном датуму или о извесном тренутку у будућности који ће се засигурно десити (школски пример за то је гардероба која се даје на чување у позоришту за време трајања представе).

Уколико стране нису саме уговориле рок трајања уговора, онда свака страна може у сваком тренутку да изазове престанак уговора и да захтева од друге стране да јој ствар врати односно да ствар прими.

Отказ уговора не сме бити учињен у невреме и ствар не би требало да буде понуђена тј. враћена на незгодном месту, јер ће друга страна одговарати за накнаду евентуалне штете.

Ако је уговорени рок унапред одређен, он подједнако обавезује оба уговарача јер се полази од чињенице да је рок уговорен у корист оба уговарача. Међутим, код уговора о остави његов рок трајања је одређен пре свега у корист депонента баш као што је и цео уговор заснован у његову корист. Из овог следи да депонент може у свако доба да затражи да му ствар дата на чување буде враћена, док је депозитар, било да му следи уговорена награда или не, унапред везан одређеним временом трајања оставе и не може вратити ствар депоненту пре истека рока. Депонент, с друге стране, може да тражи и да му се ствар врати и пре истека времена одређеног уговором (на пример, он може да затражи повраћај капута датог на чување и пре завршетка позоришне представе).

Награда код уговора о остави је накнада оставопримцу за труд који је уложио при чувању поверене ствари. Она се даје само ако је уговорена, произилази из природе саме оставе или неке законске или друге одредбе. Никада се не претпоставља да она постоји у уговору.⁷⁸ Награда се може састојати у новцу, што је обично и случај а може и у некој другој имовинској вредности односно одређеној количини неких ствари.

Висина награде се обично одређује према јединици времена трајања уговора, дакле по сату, дану, години и врсти предмета оставе (према одређеној количини, по комаду, по вредности и сл.). Ово би значило да се одређује дневни, месечни или годишњи износ накнаде по једном комаду или јединици мере, па се њен укупни

---

⁷⁸Благојевич, Б: Грађанско – правни облигациони уговори, Издавачка секција акционог одбора Студената Београдског универзитета, Београд, 1947.

износ израчунава у зависности од трајања уговора (броја дана, месеци, година) и броја комада предмета оставе . Могуће је уговорити и фиксни износ награде независно од времена трајања оставе и врсте предмета оставе.

Оно што је битно подвући јесте да се награда за уложен труд око чувања ствари не сме изједначавати са накнадом коју оставодавац треба да да оставопримцу за трошкове које је овај имао око одржавања предмета оставе (уколико је морао да храни стоку и сл.).

4.3. Права и обавезе субјеката и њихови међусобни односи

Остава представља један облигациони однос трајне природе у већој или мањој мери и из њега пре свега проистичу обавезе за депозитара. Обавезе депонента такође постоје али су мање битне за сам појам уговора о остави.⁷⁹

Обавезе депозитара произилазе из чињенице да је основни циљ уговора о остави чување ствари и на њему је да тај циљ испуни. Ово показује да је на његовој страни основна обавеза чувања поверне ствари . Неке од најчешћих обавеза депозитара су:

---

⁷⁹ Loza, B. : Obligaciono pravo, Posebni dio, Sarajevo, 1987.

а.) *обавеза пријема ствари која је предмет оставе* јавља се само код оних уговора о остави који су консенсуални. Уколико је уговор о остави реалан уговор, ова обавеза настаје у тренутку закључења уговора тј. предаје ствари депоненту у знак закључења уговора.

б.) *обавеза неупотребљавања туђе ствари од стране депозитара* је још једна додатна обавеза депозитора поред оне основне да чува поверену ствар. За депозитара је искључена могућност да путем уговора о остави стекне право својине или право употребе и уживања. Веома је битно постојање ове обавезе јер у случају да се она искључи онда би уговор престао да има својства уговора о остави и добио би својства или уговора о послузи, уговора о закупу или уговора о зајму.

Уколико би депозитар повредио овакву своју обавезу, он мора да одговара за штету коју би тиме причинио депоненту

в.) *Обавеза враћања ствари у примљеном стању* обавезује депозитара да врати ону исту ствар дату на чување у истом стању у коме је била када му је предата. Заједно са ствари морају бити враћени тј. предати сви прираштаји, посебно плодови које је ствар имала за време док је била на чувању (нпр. ако се крава која је била на чувању отелила), јер је депонент остао власник ствари а прираштаји припадају оном чија је ствар. Од споразума између странака зависи када ће ствар морати да буде враћена, али у сваком случају то мора да се деси у случају престанка уговора о остави.

г.) *Обавеза накнаде причињене штете*- депозитар је дужан да чува поверену ствар као добар и савестан грађанин без обзира на чињеницу да ли му за чување припада нека награда или не. Отуда је он одговоран за сваку штету која је наступила услед његове кривице као и за штету насталу скривљеним случајем (када употреби ствар дату на чување).

Обавезе депонента. На страни депонента се јављају две врсте обавеза оне које се срећу само код појединих врста уговора о остави и оне које се срећу код свих уговора о остави

а.) *обавеза накнаде штете депозитару* - депонент је дужан да надокнади депозитару трошкове које је он имао око чувања ствари (нпр. трошкови храњења стоке дате на чување, проветравање и чишћења жита). Оваква дужност постоји код сваког уговора о остави без обзира на то да ли депозитару следи награда за чување или не . Странке се могу договорити колико ће, с обзиром на време трајања и количину чуваних ствари износити ти трошкови.

б.) *обавеза накнаде штете коју је депозитар претрпео* у погледу обавезе депонента за штете које би он својим држањем причинио депозитару (нпр. зато што му је дао метиљаве овце на чување , које болест пренесу и на његове) важе општи прописи о уговорној одговорности.

4.4. Посебни облици уговора о остави

У извесним случајевима може доћи до одступања од општих правила за уговор о остави и тада се јављају неки посебни облици овог уговора. Преглед неких од најбитнијих следи доле:

1. **Остава у нужди** (*depositum miserabile*) настаје у случају тешких околности по имовину неког лица, тако да се постајање депозитаром у оваквим случајевима сматра дужношћу. У појединим случајевима свако се мора примити за, чувара ствари које се налазе у опасности с тим да их мора вратити њиховом власнику

односно лицу коме су до тада припадале. На овај начин долази до неког прећутног уговора који се од редовног облика уговора о остави разликује по следећем:

- остава у нужди се заснива само у случају тешких околности по имовину неког лица , посебно код пожара, поплава, рушења неке зграде , крађе и има за предмет чување ствари које су спасене од уништења при оваквим незгодама;
- остава у нужди се закључује прећутно односно самим чином предаје на чување спасених ствари , а њихов пријем на чување представља за свако лице јавну дужност;
- остава у нужди је бесплатна , без унапред одређеног рока трајања тј. лице које је примило ствар на чување може је одмах вратити по престанку опасности а морају му се надокнадити сви трошкови чувања;
- ствари примљене у нужну оставу морају се вратити власнику односно лицу коме су до тада припадале

2. Хотелијерска остава (узредна остава) намеће хотелијеру одговорност и за дела његових запослених а сматрајући да је уговор закључен самим тим што би ствари госта биле предате послуги хотела односно биле унете у закупљене просторије. Понекад се ограничава висина суме за коју хотелијер уопште може да сноси одговорност у случају оштећења предатих тј. унетих ствари али исто се не може искључити могућност да се посебним уговорним клаузулама хотелијер ослободи ове одговорности. Ова правила се проширују и на све ситуације које по својој природи одговарају овој (лађар, возач, шпедитер) .

3. Остава у јавним складиштима је регулисана посебним Законским прописима и одликује се начином закључења и могућношћу манипулације робом остављеном на чување путем преноса.

4. **Секвестар** (судска остава) настаје онда када по одлуци и наредби суда буде неком лицу поверено чување неке ствари која је предмет спора или која је предмет принудног извршења или обезбеђења.

5. **Квантитативни депозит** – По правилу , депозитар нема право да употребљава или користи ствар дату на чување нити да их замењује. Ипак , странке могу уговорити да ће депозитар моћи да , за време док се ствари налазе код њега на чувању, замењивати депоноване ствари другим стварима истог квалитета. Депонент и даље остаје власник депонованих ствари , само не њих индивидуално одређених , већ одређене количине , квантитета ствари у питању. При враћању ствари примљених на чување депозитар мора само да врати исту количину ствари истог квалитета а не мора и исте ствари које је примио на чување.

6. **Збирни депозит (скупни депозит)** - Уговор о остави може да садржи и изричиту или прећутну клаузулу да депозитар може да помеша више истих ствари које је примио на чување (нпр. више депоноване количине исте врсте пшенице у неком магацину) а све то зарад уштеде у простору и ради олакшања при чувању датих ствари .

7. **Сеф**, као правна установа је уговор којим се нека банка или нека друга кредитна установа обавезује да стави на располагање другом лицу (клијенту) извесне просторије (кутије, касете, преграде) ради смештаја ствари од вредности , гарантујући и за сигурност и за безбедност ствари унетих у сеф односно самог сефа. Уговор о сефу се разликује од редовног облика уговора о остави манипулацијом свога извршења и намењеним обавезама депозитара – банака. Банци, по правилу није позната садржина сефа и није обавезна да се стара о чувању права из хартије од вредности које би биле смештене у сефу ; исто тако банка прима на себе обавезу одговорности за сваки прекршај сигурности и безбедности самог сефа.

4.5. Уговор о остави у праву Републике Србије

Закон о облигационим односима дефинише уговор о остави (*depositum*) у XVI глави, тачније почевши од члана 712. па све до члана 723 и то кроз четири одељка (о остави уопште, обавезе оставопримца, права оставопримца и посебни случајеви оставе).

Закон о облигационим односима републике Србије дефинише уговор о остави (*depositum*) као реални уговор по коме се оставопримац обавезује да прими ствар од оставодавца, да је чува и да је врати када је овај буде затражио.⁸⁰ Овај уговор се у ЗОО дефинише као консенсуалан (споразумни), што значи да настаје споразумом тј. договором странака о самој садржини уговора , без обавезе да се закључењем таквог уговора мора и одмах предати ствар на чување, што је карактеристика *contractus reales* тј. уговора о остави који датира из времена римског периода. Ипак , у теорији понегде се среће схватање да је то реалан уговор јер се у моменту закључења уговора ствар предаје на чување.⁸¹

За разлику од теорије у којој се уговор о остави (*depositum*) назива још и уговор о чувању или аманету или у појединим случајевима само депозит, ЗОО препознаје само термин уговор о

---

⁸⁰ Вељковић, Д. : Облигационо право кроз коментар закона о облигационим односима, Београд, 2005.

⁸¹ Loza, B. : Obligaciono pravo, Posebni dio, Sarajevo, 1987.

ЗАКЉУЧАК

Анализом доступних историјских извора, почевши од древних цивилизација преко Старог Рима до данашњег дана може се закључити да је *depositum* као институт, односно као историјска и савремена категорија свој највећи досег имао у римском праву.

Наиме, почевши од периода старог римског права у коме се бележи зачетак института *depositum* који има карактеристике деликтног института, преко *depositum* класичног права као реалног уговора па до његовог постојања у посткласичном римском праву бележи се један динамичан развој који је повезан са укупним друштвеним и економским околностима. У овом контексту, од посебног је значаја класичан *depositum*, са својим посебним облицима који има широку примену у свакодневном животу. У посткласичном праву допуњена је класична концепција *depositum* што се најбоље осликава у *Corpus Ius Civile* у коме је у великој мери садржан већи део целокупног класичног римског права, а у оквиру њега и класичан *depositum*.

Такође, Јустинијанова кодификација имала је за циљ да реши несугласице између *ius* и *leges* што се постизало кодификаторским делима која су приређивали императори. За еволуцију самог института *depositum* од посеног је значаја *Codex Theodosianus* у коме се овај институт проширује судским депозитом (*sequestratio*).

Велики допринос развоју овог института у новом веку имају европски грађански законици, а пре свега: француски, аустријски, српски и немачки.

Француски грађански законик из 1804 препознаје две врсте уговора о остави – *sequestratio* и обичан у оквиру се даје јављају добровољни и депозит у нужди који нарочито указују на сличност између римског института *depositum* и оног из ФГЗ-а јер је у основи депозита у нужди управо римски *depositum miserabile* док се добровољни депозит темељи на основама римског редовног депозита.

Што се тиче АГЗ-а, може се рећи да је он у целости преузео концепт римског института *depositum* док се једино одступање односи на одредбе о надокнади за чување депониране ствари.. С обзиром да је овај законик дужа верзија српског грађанског законика из 1844. закључује се да је на исти начин у њему регулисан уговор о остави.

У НГЗ-у паралела са римским *depositum* се може повући за одредбе које регулишу ситуацију када депонент може подићи тужбу уколико натраг не добије ствар поверену на чување, док депозитар има право да затражи да се ствар пре истека рока врати само ако има оправдани разлог за то.

У позитивном праву РС, уговор о остави садржи све битне карактеристике а које се односе на чињеницу да се ради о обострано обавезујућем, трајном, теретном, добротном и консенсуалном уговору. Са мањим или већим одступањима овај институт задржао је своја основна обележја и има веома широку примену у свакодневном животу како кроз свој основни облик, тако и кроз своје посебне облике као што су сеф, гардероба, јавна складишта.

ЛИТЕРАТУРА

а)

Благојевић, Б: Грађанско – правни облигациони уговори, Издавачка секција акционог одбора Студената Београдског универзитета, Београд, 1947.

Бујуклић, Ж: Форум Романум, Римска држава, право. Религија и митови, Центар за публикације Правног факултета у Београду, Београд, 2012.

Игњатовић, М : Римско право и Code Civile, Двестотине година од доношења Француског грађанског законика, зборник радова. – Ниш : Правни факултет, Центар за публикације, 2006.

Ковачевић-Куштримовић, Р: Грађанско право (општи део), Сиријус, Ниш, 1995.

Наумовски, Г. ,, Договорот за депозит во римското и во савременото право", докторска дисертација, Универзитет Јустинијан први, Скопје, 2007

Николић, Д: Фрагменти правне историје, Градина Ниш, 1995.

Николић, Д.: Законски текстови старог и средњег века, ГИП Бона Фидес, ДОО, Ниш, 2002.

Перовић, С: Облигационо право И, Београд, 1973.

Петровић, М.: Велики правни системи, Правни факултет Ниш, 2009.

Станојевић, О: Римско право, Београд, 2003.

Стојчевић, Д: Римско приватно право, Савремена администрација, Београд, 1975.

Стојчевић, Д: Римско облигационо право, Завод за издавање уџбеника Р Србије, Београд, 1960.

б)

B.Eisner, M.Horvat, Rimsko pravo, Nakladni zavod Hrvatske, Zagreb 1948.

Dirnbacher, Wolfgang: Das Wohnungseigentumsgesetz idF der WRN 2006, ÖVI Immobilienakademie, Wien, 2006.

Галев.Г: Двесте години од донесувањето на Code Civil (1804-2004) , Зборник на трудови од меѓународната конференција „Македонско-француски денови на правото-200 години Правен факултет „Јустинијан Први" , Скопје, 2004.

Jolowicz, H. F.: Historical Introduction to the Study of Roman Law, CUP, 1952.

Kunkel, M.: Romisches Privatrecht, Heidelberg, 1949.

K. Sojka-Zielinska, Historia, K. Zweigert, H. Koetz,; An Introduction to Comparative Law. OUP

Loza, B. : Obligaciono pravo, Posebni dio, Sarajevo, 1987.

O. Tellegen-Couperus: A Short History of Roman Law, Routledge, New York, 1993.

Pharr,C.: The Theodosian Code and Novels and the Sirmondian Constitutions, Princeton University Press, New Jersey, 1952

Puggsley, D.:Justinian' s Digest and the Compilers, Roma, Faculty of Law, University of Exter,1995.

Višić, M. : Zakonici drevne Mesopotamije, Svijetlost, Sarajevo, 1989.

ц)

Аустријски граѓански законик

<http://www.advokat.prnjavorac.com>

Српски граѓански законик 1844.године

<http://www.paragraf.rs/rss/vest109.html>

Законици:

Закон о облигационим односима Службени гласник Републике Србије, бр.39/77;
Збирка старих закона, Архива за правне и друштвене науке, Београд, 1906.

